

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

Muu organisaatio. Mikä? [Tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunta]

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

-

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

-

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeansuuntainen?

-

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

-

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

-

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

-

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslissenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

-

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttölupa teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perustein arvio tulee tehdä?

-

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

-

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

-

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslissenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lissensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslissenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lissenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslissenssiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

-

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskisivat direktiivin 12 artiklan mukaista veloitetta tiedottaa tekijöille sopimuslissensseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kiello-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä veloitteita tulisi asettaa?

-

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Arena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua

samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetysten yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Neuvottelukunnan mielestä sopimusvapaus on turvattava lainsäädännöllä. Tekijänoikeuslain 25 f §:ssä tulee selkeästi kirjata jo aiemmin noudatettu sekä esitysluonnoksen perusteluissa kuvattu periaate, että suora sopiminen oikeudenhaltijoiden ja lähettäjäyritysten välillä on mahdollista. Lisäksi 25 f § 4 mom on muutettava teknologianeutraaliksi.

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyritysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrityksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sopimusvapauteen kuuluva suoran sopimisen mahdollisuus on säilytettävä edelleenlähettämisen osalta perusteluiden lisäksi myös pykälän tasolla.

Lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelujen edelleenlähettäminen ehdotetulla tavalla ei ole mahdollista. Verkkolähetysdirektiivien määritelmien mukaan edelleenlähettämällä tarkoitetaan lineaarisen alkuperäisen lähetyksen edelleenlähettämistä, ei on demand -sisältöjen saattamista yleisön saataville. SVT Playn tarjoamista Suomessa ei voi rinnastaa Yle Areenan tarjoamiseen Suomessa.

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta

hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Neuvottelukunta kannattaa ehdotusta, jonka mukaan DSM-direktiivin 18 ja 20 artiklat pannaan täytäntöön ehdotetuilla lisäyksillä tekijänoikeuslain kohtuuttoman sopimusehdon sovittelua koskevaan 29 §:ään. Neuvottelukunta kuitenkin esittää, että hallituksen esityksen perusteluja korjataan koskien audiovisuaalisella alalla maksettavia kertakorvauksia. Kertakorvaukset ovat olleet av- ja musiikkialoilla toimiva ja hyväksytyt käytäntö. Niiden kohtuullisuuden kyseenalaistaminen asettaisi esimerkiksi suomalaiset audiovisuaaliset tuotannot huonompaan kilpailuasemaan suhteessa ulkomaisiin tuotantoihin.

HE-luonnoksessa todetaan, että DSM-direktiivin 18 artikla edellyttää, että jäsenvaltioiden tekijänoikeuslainsäädännössä säädetään asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen periaatteesta. Kyse on tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä periaatteesta, joka käytännössä toteutuu oikeudenhaltijoiden oikeutena hyvitykseen teoksen hyödyntämisestä.

Direktiivin mukaan korvauksen asianmukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden arvioinnissa on otettava huomioon tekijän tai esittävän taiteilijan panostus koko teoksessa tai muussa suojatussa aineistossa ja kaikki muut tapauksen olosuhteet, kuten markkinakäytännöt tai teoksen tosiasiallinen hyödyntäminen. Direktiivin mukaan myös kertamaksu voi olla oikeasuhtainen korvaus, mutta tämä ei saisi olla pääsääntö. Jäsenvaltioilla olisi kunkin alan erityispiirteet huomioon ottaen oltava mahdollisuus määritellä kertamaksun soveltamista koskevia erityistapauksia. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on voitava vapaasti käyttää erilaisia mekanismeja, mutta niiden on otettava huomioon sopimusvapauden periaate sekä oikeuksien ja etujen sopiva tasapaino. Direktiivin sanamuoto jättää jossain määrin epäselväksi, kuinka pitkälle jäsenvaltiot voivat mennä eri mekanismien suhteen, mutta sopimusvapauden periaatteen huomioon ottaen lähtökohtana lienee se, että korvausten määrä määritellään vapaasti markkinoilla (HE-luonnos sivu 28).

Direktiivin 18 artiklan on katsottu edellyttävän, että korvaus on alun perin kohtuullinen. Sen sijaan direktiivin 20 artiklassa säädetään korvauksen sovittelusta silloin, kun muuttuneiden olosuhteiden johdosta alun perin sovittu korvaus osoittautuu myöhemmin suhteettoman pieneksi verrattuna kaikkiin teosten tai esitysten hyödyntämisestä myöhemmin syntyneisiin merkityksellisiin tuloihin (HE-luonnos sivu 28).

HE-luonnoksessa todetaan, että tekijänoikeuslain 29 §:n voidaan katsoa pääasiallisesti vastaavan DSM-direktiivin 18 ja 20 artiklan vaatimuksia. HE-luonnoksessa kuitenkin ehdotetaan, että tekijänoikeuslain 29 §:ää täydennetään siten, että sopimusten kohtuuttomuutta arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota myös teoksen kaupalliseen arvoon ja korvauksen määräytymistapaan sekä tekijän luovaan panostukseen teokseen kokonaisuutena.

Neuvottelukunta pitää OKM:n ratkaisua perusteltuna ja jakaa OKM:n näkemyksen siitä, että tekijänoikeuslain 29 § vastaa jo tällä hetkellä ainakin pääasiallisesti direktiivin 18 ja 20 artiklojen vaatimuksia. HE-luonnoksessa ehdotetuilla täsmennyksillä asiasta ei synny epäselvyyttä.

Neuvottelukunta esittää, että tekijänoikeuslain 29 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden jatkovalmistelussa huomioidaan seuraavat asiat:

Kertakorvaukset ja rojaltipohjaiset korvaukset

DSM- direktiivi mahdollistaa kiinteämääräiset ja kertakaikkiset korvaukset, rojaltipohjaiset korvaukset tai näiden yhdistelmät. Korvaus voidaan maksaa myös palkkana.

HE-luonnoksessa todetaan, että "myös kertakaikkiset korvaukset voivat olla kohtuullisia, mutta koska tekijät usein ovat heikompia osapuolia sopimussuhteessa, on olemassa riski, että tekijöiden osuus pyritään kuittaamaan kertakaikkisilla korvauksilla, jolloin teoksen hyödyntämisestä saatava koko taloudellinen hyöty jää teoksen kaupallistajalle. Sen sijaan rojaltiluonnon sopimuksiin perustuvat korvaukset yleensä kasvavat teoksen kaupallisen menestyksen mukaisesti" (s. 90).

Neuvottelukunta toteaa, että perusteluissa on kertakaikkisten korvausten kohtuullisuudesta annettu osin virheellinen kuva. Audiovisuaalisella alalla globaali sopimuskäytäntö suosii kertakorvauksia. On alalla yleistä tietoa, että globaalien suoratoistojättien palveluissa olevien tuotantojen globaaleista oikeuksista on sovittu kertakorvauksilla. Tyypillisesti tuotantoyhtiö sopii kertakorvauksilla kaikkien teoksessa esiintyvien tekijöiden ja taiteilijoiden kanssa. Audiovisuaalisilla teoksilla on tyypillisesti kymmeniä, jopa satoja, oikeudenhaltijoita ja erillisten esim. rojaltipohjaisten sopimusten tekeminen näissä tapauksissa voisi johtaa kohtuuttomaan hallinnolliseen ja kustannuksiltaan kestämättömään tilanteeseen.

Lainsäädännössä ei voida ottaa kantaa tietyn korvauslajin, kuten kertakorvauksien, kohtuullisuuteen vaan lähtökohdan tulee olla sopimusvapaudessa. Kertakorvaus voi olla myös tekijöiden suosima vaihtoehto. Kertakorvauksen saa heti, eikä tekijälle jää teoksen kaupallisen hyödyntämisen tulokseen sidottua riskiä korvauksen saamisesta.

Jos lain perusteluihin otettaisiin mainintoja kertakorvauksen mahdollisesta kohtuuttomuudesta, edellyttäisi tämä vaikuttavuusarviota. Suomalaiset lähettäjäyhtiöt toimivat verrattain pienillä budjeteilla, jolloin ennakoimattomat kohtuullistamiskustannukset vaarantaisivat toiminnan jatkuvuuden ja av-alan kilpailukyvyyn suhteessa ulkomaisiin toimijoihin. Mikäli kotimaisissa tuotannoissa on riskinä, että tehtyihin kertakorvauksia sisältäviin sopimuksiin ei voi luottaa, vaan ne voivat jälkikäteen aiheuttaa lisäkustannuksia suomalaisille yhtiöille, johtaisi tämä ulkomaisten tuotantojen käyttämiseen suomalaisissa palveluissa kotimaisten tuotantojen sijaan. Tämä ei olisi myöskään tekijöiden etu.

Hallituksen esityksen perusteluja tulee täydentää siten, että kertakorvaukset ovat audiovisuaalisella alalla toimiva ja hyväksytty käytäntö. Kertakorvausten kohtuullisuuden kyseenalaistaminen asettaisi suomalaiset audiovisuaaliset tuotannot huonoon kilpailuasemaan suhteessa ulkomaisiin tuotantoihin. Kaikkien investointien ja innovaatioiden edellytyksenä on oikeudellinen varmuus, jota nyt ehdotetulla rapautetaan.

Palkkana saatu korvaus

HE-luonnoksen perusteluissa todetaan, että vaikka palkkaa sinänsä voidaan mahdollisesti luonnehtia kiinteämääräiseksi tai kertakaikkiseksi korvaukseksi, olisi kuitenkin huomioitava, että palkka yleensä kattaa teoksen luomiseen käytetyn ajan. Siten palkkana maksettava korvaus ei ole samalla tavalla kiinteämääräinen eikä yleensä jää samalla tavalla vaillinaiseksi kuin lopputuloksesta maksettava kertakaikkinen korvaus, joka harvemmin sisältää kohtuullisen korvauksen teoksen luomisen edellyttämästä työmäärästä. Jos työ on vain osittain tehty työsuhteessa ja osittain palkatta, voi tämä kuitenkin olla peruste korvauksen kohtuullistamiseen.

Neuvottelukunta pitää hyvänä ja perusteltuna, että palkkana maksetut korvaukset on rajattu kohtuullistamisen ulkopuolelle.

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Neuvottelukunta kannattaa, että raportointia koskeva lauseke on yleislauseke ja antaa tilaa alakohhtaisten käytännesääntöjen synnylle. Lisäksi neuvottelukunta pitää kannatettavana, että HE-luonnoksessa on sääntelymalli, jossa teosten käytöstä ei tarvitse raportoida tekijöille, joiden panos

on "niin vähäinen, ettei ole tarkoituksenmukaista tai edes mahdollista antaa kullekin tekijälle yksityiskohtaista tietoa teoksen käytöstä" (s. 92). Tämä vähentää käyttäjien kustannuksia ja hallinnollista taakkaa ja turvaa sen, että myös vähäisen panoksen tekijöille, joille usein maksetaan kertakorvaus, riittää kysyntää kotimaisissa tuotannoissa jatkossakin.

Teosten hyödyntämistavat ja niistä saatavat korvaukset ovat lähtökohtaisesti lisenssinsaajalle liikesalaisuuksia, joiden korkea suoja on turvattava. Neuvottelukunta toivoo esityksen perusteluihin täsmennystä, että tekijälle teosten kaupallisesta käytöstä raportoitava tieto on lähtökohtaisesti liikesalaisuutta, ellei lisenssinsaajan tai alilicenssinsaaja ole tietoja itse saattanut julkiseksi. Lisäksi neuvottelukunta esittää, että perusteluissa selkeämmin tuotaisiin esille, että selvityksen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä antaa ensisijaisesti lisenssinsaaja. Vain siinä tapauksessa, että selvitystä ei jostakin syystä olisi saatavilla lisenssinsaajalta, tekijä voisi kääntyä alilicenssinsaajan puoleen. Tällöin kaikkien tekijöiden ja teoksessa esiintyvien taiteilijoiden tulisi esittää pyyntönsä yhtä aikaa. Tämä sen vuoksi, että alilicenssinsaaja ei ole ollut osapuolena tekijöiden ja lisenssinsaajan välisessä sopimussuhteessa. Useat yksittäisiltä tekijöiltä ja esittävilta taiteilijoilta eri aikoihin ja eri laajuisina tulevat pyynnöt asettaisivat alilicenssinsaajan kohtuuttomien hallinnollisten haasteiden ja kustannusten eteen, varsinkin tässä tilanteessa, kun alakohtaisia käytännösääntöjä ei välttämättä vielä ole olemassa.

Neuvottelukunta katsoo, että tekijänoikeuslain 30 §:ää koskeva ehdotus on DSM-direktiivin asettamat vaatimukset huomioiden oikeasuuntainen esitys, mutta sääntelyä ja perusteluja tulee vielä korjata.

DSM-direktiivi edellyttää, että tekijälle raportoidaan teosten hyödyntämisestä ja niistä saaduista tuloista. Neuvottelukunta toteaa, että luovan alan yritykset saavat tuloja monista eri lähteistä ja tulojen muodostumiseen ei vaikuta pelkästään niiden käyttämät sisällöt. Kaupallisen hyödyntämisen sisältävän raportointivelvoitteen piirissä tulisikin olla ainoastaan sellaiset tulot, jotka saadaan lisensioitujen sisältöjen tarjoamisesta. Raportoinnin tulisi rajoittua siihen teokseen, jossa tekijän panos ilmenee, eikä esimerkiksi jatko-osiin tai tuotteisiin, joissa käytetään hyväksi teoksesta muotoutuvaa brändiä. Raportointivelvollisuuden ulkopuolelle tulisi niin ikään jättää tavanomainen lehdistön toiminta ja tyypillinen sähköisen oppimateriaalin tuotanto. Niissä on kysymys yksittäisten teosten yhdessä muodostamasta kokonaisuudesta, joissa ostetaan/myydään yksittäisen teoksen sijaan sisältöpalvelua tai brändiä.

Neuvottelukunta toteaa, että ehdotuksessa on hyvää ja perusteltua se, että jos olosuhteiden nojalla on selvää, että tekijä on tosiasiallisesti tietoinen teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä ja hänelle maksettavista korvauksista, ei erillistä selvitystä edellytettäisi. Erityisesti työsuhteen puitteissa luotujen teosten osalta työntekijät ovat useimmiten varsin hyvin selvillä siitä, miten teoksia hyödynnetään työnantajan liiketoiminnassa. Tällöin ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää, että työnantaja erikseen antaisi kirjallisen selvityksen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä. Jos tekijän voidaan osoittaa jo olevan tietoinen teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä, olisi suhteellisuusperiaatteen vastaista edellyttää erillistä raportointia.

Tekijän, lisenssinsaajan ja alilicenssinsaajan väliset suhteet raportoinnissa on myös ratkaistu verrattain hyvin. Neuvottelukunta katsoo kuitenkin välttämättömäksi, että perusteluissa raportointitietojen liikesalaisuuksien korkea suoja varmistetaan. HE-luonnoksen mukaan lisenssinsaajan tai alilicenssinsaajan tulisi raportoidessaan tekijälle teosten käytöstä nimenomaan eritellä, mikä tieto on liikesalaisuuden piirissä. Neuvottelukunta katsoo, että lähtökohtaisesti teosten hyödyntämistavat ja niistä saadut korvaukset ovat tietoa, jota lisenssinsaaja tai alilicenssinsaaja ei halua julkistaa. Tietoja annetaan tekijälle keskinäiseen luottamukselliseen sopimukseen perustuen ja DSM-direktiivin annetun lain nojalla lakiin perustuvan veloitteen nojalla, joten pääsääntönä on, että tieto on sellaista, että sitä ei ole tarkoitettu kolmansien osapuolten tietoon. Tekijän tulisi käsitellä saamia tietoja luottamuksellisesti ja liikesalaisuutena, ja niitä voi käyttää vain tiettyyn tarkoitukseen. Tekijä arvioi saamiensa korvausten kohtuullisuutta tekijänoikeuslain 29 §:n nojalla. Tietoja ei ole tarkoitettu muuhun käyttöön eikä kolmansille jaettavaksi.

Neuvottelukunta esittää, että perusteluja muutetaan siten, että raportoitava tieto on lähtökohtaisesti liikesalaisuutta, ellei lisenssinsaajan tai alilicenssinsaaja ole tietoja itse saattanut julkiseksi.

HE-luonnoksessa on kuvattu tilannetta, jossa lisenssinsaajalla ei ole tietoa teoksen hyödyntämisestä raportointia varten. Tällöin tekijä voisi kääntyä alilicenssinsaajan puoleen. Alilicenssinsaajalta kysymisen tulee kuitenkin olla toissijaista ja mahdollista vain tilanteessa, jossa lisenssinsaajalta ei saada tietoa teoksen hyödyntämisestä. HE-luonnosta pitäisi jatkovalmistelussa muuttaa siten, että tällaisessa tilanteessa tekijöiden pitäisi toimia yhdessä tietojen saamiseksi. Alilicenssinsaaja ei ole tietoinen tekijän ja tämän sopimuskumppanin, lisenssinsaajan, välisistä sopimuksista, minkä vuoksi alilicenssinsaajan on hyvin hankala arvioida, millaisia tietoja ja kenelle tämän tulisi luovuttaa.

Neuvottelukunta pitää hyvänä, että raportointia koskeva lauseke on yleislauseke. Yleislausekkeen nojalla voidaan alakohtaisesti raportoida riittävällä tarkkuudella turhaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia aiheuttamatta. Alojen sisällä raportointikäytännöt muotoutunevat ajan kanssa toimiviksi.

Neuvottelukunta pitää kannatettavana, että HE-luonnoksessa on sääntelymalli, jossa teosten käytöstä ei tarvitse raportoida tekijöille, joiden panos on "niin vähäinen, ettei ole tarkoituksenmukaista tai edes mahdollista antaa kullekin tekijälle yksityiskohtaista tietoa teoksen käytöstä" (s. 92). Tämä vähentää käyttäjien kustannuksia ja hallinnollista taakkaa ja turvaa sen, että myös vähäisen panoksen tekijöille, joille usein maksetaan kertakorvaus, riittää kysyntää kotimaisissa tuotannoissa jatkossakin

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset

tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Neuvottelukunta pitää hyvänä, että peruuttamisoikeus koskee vain niitä tilanteita, joissa teosta ei ole lainkaan hyödynnetty. Tämä vastaa myös direktiivin sanamuotoa ja tarkoitusta. Lisensiointisopimuksissa oikeuksien peruminen osittain olisi lisenssinsaajan kannalta kohtuutonta.

Oikeuksien peruminen tulee olla poissuljettua esimerkiksi lehtiartikkelin toimituksellisessa prosessissa eri versioiden kohdalla tilanteessa, jossa vain yksi lopullinen versio julkaistaan. Vastaava tilanne on esim. uutistilannetta kuvaavan valokuvaajan (freelancer / työsuhteinen) ottama kuvasarja, josta vain yksi kuva lopulta julkaistaan. Peruutusosoikeuden ei tule koskea prosessin yksittäisiä versioita, vaan ne muodostavat kokonaisuutena yhden teoksen.

Neuvottelukunta pitää tärkeänä, että audiotuotannot, kuten podcastit ja kuunnelmat, tulee rinnastaa elokuvatuotantoon peruuttamisoikeuden osalta. Nämä ovat yhteisteoksia, joiden tekemiseen osallistuu useita tekijöitä ja tuotannot edellyttävät huomattavaa taloudellista panostusta.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeuden luovutus silloin, kun teosta ei ole lainkaan hyödynnetty. Kun kyse on teoksesta, joka luodaan täytettäessä työ- tai virkasuhteesta johtuvia työtehtäviä, olisi peruuttamisoikeus osittainen siten, että työnantajalle jäisi aina ei-yksinomainen oikeus hyödyntää teosta.

Neuvottelukunnan mielestä perusteluja tulee täydentää siten, että peruuttamisoikeus koskee vain tekijän asemassa olevia henkilöitä - ei esimerkiksi esittäviä taiteilijoita. Lisäksi peruuttamisoikeuden käyttämisestä huolimatta tulee noudattaa muusta lainsäädännöstä mahdollisesti seuraavia velvoitteita ja rajoitteita teoksen hyödyntämiselle, kuten esimerkiksi työlainsäädäntö. Hyödyntämisen voi estää myös esimerkiksi toisen tekijänoikeudella suojattu oikeus, kuten kuva- tai äänitallenteentuottajan oikeus.

Neuvottelukunta ehdottaa, että direktiivin liikkumavaraa hyödynnettäisiin siten, että peruuttamisoikeutta ei olisi lainkaan, kun kyse on työsuhteessa luoduista teoksista. Lähtökohta ei ole kohtuuton työsuhteessa. Palkka kattaa teoksen luomiseen käytetyn ajan, kuten HE-luonnoksen sivulla 91 todetaan tekijänoikeuden luovutusta koskevan kohtuuttoman sopimusehdon sovittelun (TekijäL 29 §) osalta.

Peruminen, vaikka vain osittainen, on ristiriidassa työsuhteen tarkoituksen kanssa. Työsopimuksessa on voitu sopia, että kaikki oikeudet siirtyvät työnantajalle. Tämä korvataan palkan muodossa. Työnantajalla tulee olla yksinomainen oikeus työn tulokseen, jos näin on sovittu työsopimuksella. Työsuhteessa luodut teokset ovat usein myös yhteisteoksia.

Ehdotuksen mukaan peruuttamistilanteessa maksettu korvaus jäisi tekijälle. Esitysluonnoksen mukaan osapuolet voisivat myös sopia siitä, että peruuttamistilanteessa tekijän tulisi palauttaa korvaus käyttäjälle. Käyttäjien neuvottelukunta pitää perusteltuna, että Suomi käyttäisi direktiivissä säädettyä mahdollisuutta säätää siitä, että työsuhteen ulkopuolella luotujen teosten osalta ennakkoon maksettu korvaus tulisi palauttaa tekijänoikeuksien käyttäjille.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, ”työ- tai virkasuhteessa aikaansaadun teoksen luomisen lähtökohdat ja olosuhteet poikkeavat itsenäisesti luotujen teosten olosuhteista. Teoksen luominen tapahtuu työnantajan johdon ja valvonnan alaisena sekä työtehtävien puitteissa. Työnantajalla on määräysvaltaa teoksen sisällön, muodon ja muiden ominaisuuksien osalta. Yleensä työnantaja tekee ratkaisun myös siitä, milloin tai missä yhteydessä teos julkistetaan tai julkaistaan. Työ tehdään työnantajan lukuun, ja työnantaja kantaa toiminnan taloudelliset ja muut riskit” (s. 93). Teos on myös yleensä luotu käytettäväksi työnantajan brändin alla, ja sen irrottaminen tästä yhteydestä voi aiheuttaa haittaa työnantajalle.

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissäätelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimukseen liittyviä säännöksiä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvataallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Neuvottelukunta katsoo, että DMS-direktiiviin tai verkkolähetydirektiiviin sisältymätön lisäys tekijänoikeuslakiin, näyttelijöille esitettävästä uudesta oikeudesta 45 ja 47 §:iin ei ole perusteltu eikä hyväksyttävä. Tekijänoikeuslakiin harkittavat muutokset oikeuksien sisältöön edellyttävät aina kattavaa ja huolellista vaikutusarvioita ja tekijänoikeusmarkkinoiden toimivien kaikkien osapuolten osallistamista ja kuulemista aikaisessa vaiheessa.

Muutosten harkitseminen tekijänoikeuslain säännöksiin monimutkaisessa, digitalisoituvassa ja kovassa kv-kilpailussa olevilla markkinoilla edellyttää erityisen kattavaa ja huolellisia vaikutusarvioita. On selvitettävä ja kuvattava, millaisia vaikutuksia säännösten mahdolliset muutokset aiheuttavat erilaisissa käyttöyhteyksissä ja arvoketjuissa ja miten muutokset vaikuttavat sisältöjen käyttömahdollisuuksiin sekä millaisia vaikutuksia muutoksilla on sisältöjä käyttäville yrityksille Suomessa ja eri aloilla sekä kuluttajille. Jos oikeuksia harkitaan laajennettavaksi, pitää myös arvioida miten käytännössä oikeuksien käytöstä sopiminen pystytään hoitamaan, vai johtaako muutos hallitsemattomaan ja epäselvään tilanteeseen. Esitetty voisi johtaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa yksittäiset esittävät taiteilijat tai näiden edustajat voisivat estää koko tuotannon esittämisen tai kaupallisen hyödyntämisen, millä olisi vaikutuksia kaikille tuotannossa esiintyville, ja se lisäisi merkittävästi oikeudellista epävarmuutta tekijänoikeusvaihdannan pitkässä ketjussa. Kaikkien investointien ja innovaatioiden edellytyksenä on oikeudellinen varmuus, jota nyt ehdotetulla rapautetaan.

Tekijänoikeuslaissa oikeuksien käyttö voi perustua suoraan lisensointiin tai kollektiiviseen hallintaan (valtakirjamalli tai sopimuslisenssi). Äänitallenteen sisältöjä voi esimerkiksi 47 §:n nojalla käyttää ilman suostumusta, jos niistä maksetaan korvaus. HE-luonnoksessa kuvataallenteella esiintyvälle taiteilijalle ehdotetaan olennaisesti vahvempia oikeuksia kuin äänitallenteella esiintyvälle taiteilijalle, sillä kuvataallennetta ei voisi näyttelijän suostumuksetta käyttää korvauksen maksamalla. HE-luonnoksessa ei ole tältääkään osin perusteltu eikä arvioitu sääntelymallin vaikutuksia.

Neuvottelukunta katsoo, että ehdotuksessa esitetty näyttelijöiden oikeuksien laajennus on tehty pikaisesti ja ilman kunnollisia vaikutusarvioita. Neuvottelukunta vaatii, että 45 §:ää koskeva muutos perutaan. Kuten lausunnon alussa on todettu, DSM-direktiivin implementointi ja sitä koskevien säännösten käytäntöön vieminen kestää useita vuosia. Neuvottelukunta korostaa, että nyt pitää implementoida vain direktiivi eikä tehdä mitään kansallisia muutosehdotuksia.

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisiseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu "erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat". Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty "vapaaksi". Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin "erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat". Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perusteella tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisiseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden

toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

9.5. Tarve sopimulisenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimulisenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimulisenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantaanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden

loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

-

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

-

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyyntöä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

l. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopiointista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussäätelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

-

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvailaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämismääräysten kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

-

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

-

Yhteenvedo keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenvedon lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

Neuvottelukunta osallistui opetus- ja kulttuuriministeriön vetämään työryhmätyöskentelyyn, jossa käsiteltiin käyttäjien ja tekijöiden välisiä suhteita (direktiivin artikkelit 18–23). Neuvottelukunta keskittyy lausunnossaan tästä syystä HE-luonnoksessa oleviin säännösehdoituksiin (tekijänoikeuslain 27 §, 29 §, 30 § ja 31 § muutettuna), joilla kyseiset artikkelit pannaan täytäntöön kansallisesti. Neuvottelukunta ottaa kantaa myös ehdotuksiin, joilla pannaan täytäntöön verkkolähetysdirektiivi.

Tämän lisäksi Neuvottelukunta ottaa kantaa DSM-direktiiviin perustumattomaan säännösehdotukseen esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentamiseksi. Tekijänoikeuslain 45 §:n mukaista esittävän taiteilijan yksinoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että kuvatallenteelle tallennetun esityksen esittäjällä olisi yksinoikeus määrätä myös elokuvan esittämisestä läsnä olevalle yleisölle, esimerkiksi elokuvateatterissa, sekä yksinoikeus määrätä kuvatallenteen käyttämisestä lähetystoiminnassa. Ehdotuksen mukaan muutos perustuu kansallisiin tarpeisiin.

Neuvottelukunta korostaa, että EU-sääntely tulee implementoida tekijänoikeuslakiin siten, että säännökset edistävät tekijänoikeusmarkkinoiden kasvua, tehokkuutta ja toimivuutta ja että vältetään negatiivisia ja odottamattomia vaikutuksia. Neuvottelukunta korostaa, että DSM-

direktiivin ja verkkolähetysdirektiivin mukainen sääntely tulee aiheuttamaan merkittäviä muutoksia tekijänoikeusmarkkinoihin ja erilaisiin arvoketjuihin. Käytäntöjen ja tulkintojen muotoutuminen kestää vuosia. On erittäin tärkeää, että tekijänoikeuslakiin ei varsinkaan nyt tehdä ehdotettua muutosesitystä, josta ei ole tehty riittävää ja kattavaa vaikutusarviota.

HE-luonnoksen perusteluissa todetaan, että kun on kysymys kaupallisten yritysten ja yksityisten elinkeinon harjoittajien välisistä kollektiivisista sopimuksista, esimerkiksi palkkioita määrittävistä puitesopimuksista, voivat tällaiset sopimukset olla kilpailuoikeuden vastaisia. Tekijänoikeuslain säännöksillä ei ole mahdollista vahvistaa käytäntöjä, jotka olisivat kilpailuoikeuden vastaisia.

Neuvottelukunta pitää esitystä tältä osin erittäin perusteltuna. Käyttäjät tai niitä edustavat järjestöt eivät voi ECN+ -direktiivin ja muun kilpailulainsäädännön takia olla mukana tekijäfoorummin ehdottamissa kollektiivisissa palkkioneuvotteluissa tekijöitä tai niitä edustavien järjestöjen kanssa. Ei ole perusteita puuttua hinnanmuodostukseen vapailla markkinoilla. Esitysluonnoksessa on laajalti perusoikeuspunnintaa, mutta hallituksen esityksen perusteluissa tulee käsitellä laajemmin myös kilpailuoikeuden vaatimuksia. Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko on vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen KKV 737/2020 vp kertonut myös Euroopan unionin komission taholta todetun, että on epäselvää, "mahdollistaako EU:n kilpailuoikeus sen, että korvauksista sovittaisiin elinkeinonharjoittajien välillä kollektiivisin sopimuksin. Direktiivillä ei ole vaikutusta kilpailuoikeuden soveltumiseen, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että kollektiiviset sopimukset ovat sallittuja siltä osin, kuin EU:n kilpailuoikeus ei aseta tälle esteitä. Tekijänoikeuslailla ei kuitenkaan voida direktiivin nojalla säätää, että EU:n kilpailuoikeussäännöksiä ei sovelleta, koska direktiivissä ei säädetä mahdollisuudesta poiketa EU:n kilpailuoikeussäännöksistä". Ministeri tarkentaa vastauksessaan myös, että vaikka työntekijöiden oikeus kollektiiviseen sopimiseen on laajasti tunnustettu ja se on ongelmaton kilpailuoikeusnäkökulmasta, yritysten väliset kollektiiviset sopimukset luokitellaan kartelliksi, joka on kilpailuoikeuden mukaan kielletty, koska se nostaa hintoja kuluttajamarkkinoilla.

Neuvottelukunnalla on yksityiskohtaisia muutosehdotuksia käyttäjien ja tekijöiden välisiä suhteita koskeviin tekijänoikeuslain 27, 29, 30, 31 §:ään ja lähetysdirektiiviä koskeviin säännösehdoiksiin.

Neuvottelukunta vastustaa DSM-direktiiviin perustumatonta tekijänoikeuslain 45 §:n muuttamista ja kuvataallenteelle tallennetun esityksen esittäjän oikeuksien laajentamisesta nykyisestä.

Neuvottelukunta toteaa, että sopimusvapaus on tärkeä perustuslakiin kirjattu perusoikeus. Neuvottelukunta pitää perusteltuna, että tahdonvaltaisuus on säilytetty oikeuden luovutusta koskevissa pykälissä niiltä osin kuin se on DSM-direktiivin perusteella mahdollista ja siten sopimuksella poikkeaminen on mahdollista lukuun ottamatta ehdotettuja pykälä 30, 31 ja 40.

Massa Kai
Tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunta